

УДК 631.356.2

І. Г. Ткаченко, канд. техн. наук, доц., Р. Б. Гевко, докт. техн. наук, проф.,
А. Д. Довбуш

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

ВИБІР ПАРАМЕТРІВ ДООЧИСНИХ ТРАНСПОРТЕРІВ КОРЕНЕЗБИРАЛЬНИХ МАШИН

I. Tkachenko, Ph.D., Assoc. Prof., R. Hevko, Dr., Prof., A. Dovbush
SELECTION OF PARAMETERS OF AFTER-CLEANING CONVEYORS
OF ROOT CROP HARVESTERS

Підвищення якості сепарації коренеплодів під час їх збирання можна досягнути шляхом їх доочищення на пруткових і скребкових транспортерах, вдосконалюючи їх конструктивні та компоувальні схеми. При цьому, “агресивність” впливу таких транспортно-сепаруючих робочих органів на коренеплоди повинна бути суттєво меншою ніж основних очисників, які розташовані безпосередньо за копачами.

Одним із шляхів вирішення поставленої задачі є забезпечення додаткового імпульсного впливу скребків транспортера на коренеплоди та їх викидання на пруткове полотно. В результаті ударної взаємодії відбувається відділення домішок від поверхні коренеплодів. Один з варіантів реалізації такої конструкції, а саме коливних скребків з обґрунтуванням параметрів процесу доочищення наведено в роботі [1].

Також розроблена причіпна коренезбиральна машина, компоувальна схема якої передбачає доочищення коренеплодів різними типами робочих органів після їх основної сепарації на всьому шляху їх проходження технологічним руслом [2].

З метою вдосконалення дволанкового транспортера-сепаратора вищезгаданої машини проведені експериментальні дослідження з визначення кутів нахилу його нижньої ($\varepsilon = 10 \dots 24$ град) та верхньої ($\varphi = 50 \dots 80$ град) ланок, а також лінійної швидкості пруткового полотна ($V_T = 0,9 \dots 1,25$ м/с) [3].

На основі проведених досліджень побудовані рівняння регресії залежності ступеня забрудненості коренеплодів W_r від вищевказаних параметрів

$$W_r = 11,515 + 0,113 \varphi - 14,36 V_T - 0,05 \varepsilon V_T - 0,0008 \varphi^2 + 6,25 V_T^2.$$

Поверхні відгуку забрудненості коренеплодів від пари змінних параметрів при третьому незмінному із середнім його значенням зображено на рис. 1.

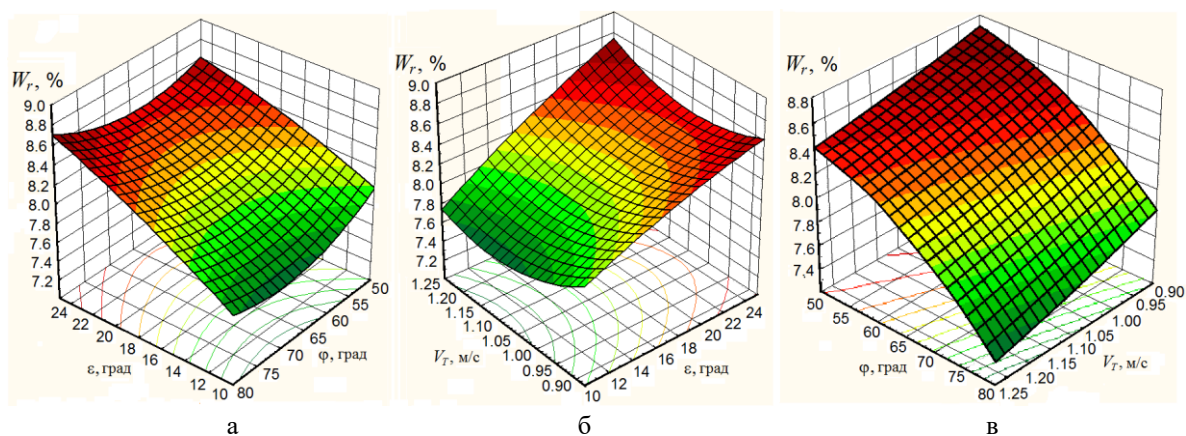

Рисунок 1. Поверхні відгуку забрудненості коренеплодів:
а – $W_r = f(\varepsilon; \varphi)$; б – $W_r = f(V_T; \varepsilon)$; в – $W_r = f(\varphi; S)$

З аналізу поверхонь відгуку забрудненості коренеплодів W_T встановлено, що окрім кутів ε та φ на даний показник суттєвий вплив має лінійна швидкість пруткового полотна V_T .

Найбільш ефективно коренеплоди доочищаються при швидкості полотна транспортера $V_T = 1,25$ м/с, що пояснюється більш активними перекошуваннями коренеплодів по поверхні полотна, захопленням домішок ґрунту та рослинних решток активаторами та винесення їх на зібрану частину поля.

На основі проведених теоретичних досліджень, які викладені в роботі [4], обґрунтовано конструктивно-кінематичні параметри процесу відведення коренеплодів шнеком з еластичною гвинтовою поверхнею та кутовою швидкістю обертання ω . Периферійна поверхня шнека встановлена з зазором S по відношенню до поверхні пруткового полотна горизонтального транспортера, яке переміщується з лінійною швидкістю V_T . Відведені в зону бункера машини коренеплоди захоплюються скребками.

Встановлено, що зростання зазору S в межах від 30 мм до 40 мм призводить до збільшення кількості відсепарованих домішок в середньому на 0,2 %.

Враховуючи те, що в даному діапазоні зміни S втрати також зростають в середньому на 0,2 %, встановлення зазору $S = 40$ мм є недоцільним. Рекомендованим можна вважати зазор $S = 30$ мм.

Зростання кутової швидкості обертання шнека ω несуттєво впливає на ступінь відокремлення домішок.

Комплексний аналіз отриманих результатів показав, що зростання відношення ω до V_T з однієї сторони спричиняє зменшення втрат коренеплодів, а з іншої – зменшення кількості відсепарованих домішок.

Тому раціональним відношенням можна вважати $\omega/V_T \approx 10$.

Проведені експериментальні дослідження з визначення впливу параметрів ударної взаємодії коренеплодів з прутками полотна на глибину їх пошкодження. На основі статистичної обробки отриманих результатів побудоване рівняння лінійної регресії

$$P_k = -10,67 + 3,18 V_y + 6,08 m,$$

де V_y – швидкість ударної взаємодії коренеплодів з прутками полотна;

m – маса коренеплодів.

Факторне поле визначалось таким діапазоном зміни величини параметрів: $3,2 \leq V_y \leq 4,2$ (м/с); $0,4 \leq m \leq 1,2$ (кг).

Література

1. Ткаченко І. Г. Обґрунтування параметрів транспортера-сепаратора / І. Г. Ткаченко, Ю. Б. Гладь, Р. Б. Гевко, О. Б. Павелчак // Наукові нотатки. Міжвузівський збірник. Луцьк : ЛДТУ, 2000. Вип. 7. С. 260–266.

2. Hevko R. B., Tkachenko I. G., Synii S. V., Flonts I. V. (2016) Development of design and investigation of operation processes of small-sclale root crop and potato harvesters. INMATEH: Agricultural engineering, vol. 49, no. 2.- pp. 53-60.

3. Hevko R. B., Tkachenko I. G., Rogatynskiy R. M., Synii S. V., Flonts I. V., Pohrishchuk B. V. (2019) Impact of parameters of an after-cleaning conveyor of a root crop harvester on its performance, INMATEH: Agricultural Engineering, vol. 59, no. 3.- pp. 41-48.

4. Hevko R. B., Tkachenko I. G., Gandziuk M. O., Hlado Y. B., Synii S. V., Trokhaniak O. M. Mathematical model of a root harvester after-cleaning system / Bulletin of the Karaganda university, Kazakhstan. - №4 (96). - 2019. - pp. 81-89.